

**Procena uticaja 10 godina nakon usvajanja:
Deklaracija nevladinih organizacija o Okvirnoj konvenciji za zaštitu nacionalnih
manjina**

**Povodom održavanja konferencije „Jačanje uticaja Okvirne konvencije: predašnja
iskustva, sadašnja postignuća i budući izazovi“**

Strazbur, 9 -10. oktobra 2008. godine

1. Mi, koalicija manjinskih nevladinih organizacija i nevladinih organizacija za zaštitu manjinskih prava, okupili smo se da bismo ocenili dosadašnju primenu Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina (u daljem tekstu „Okvirna konvencija“) u prvoj deceniji njenog stupanja na snagu. Procenili smo njen doprinos u zaštiti manjina i manjinskih prava u Evropi. Zaključili smo da je Okvirna konvencija pružila uvid u slične i relevantne probleme manjina u različitim državama i da je postala ključna referenca za sve rasprave o manjinskim pravima u Evropi.
2. Okvirna konvencija je stekla ugled najznačajnijeg zagovaračkog sredstva, koje je doprinelo podizanju svesti i raspravama o međunarodnim standardima za zaštitu manjinskih prava, a u nekim slučajevima, promenama u politikama i praksama država prema manjinama.
3. Zaštita manjina u Evropi istovremeno predstavlja i istoriju i proces. Prekranje nacionalnih granica bila je uobičajena praksa u Evropi krajem 19. i u prvoj polovini 20. veka koji su obeležila dva svetska rata, Holokaust, Porrajmos i ostali genocidi. Pad Berlinskog zida obeležio je kraj razdoblja hladnog rata, ali je u isto vreme prekranje nacionalnih granica zapalilo plamen sukoba koji su takođe imali etnička i verska obeležja. Moramo imati na umu naučene lekcije iz sukoba širom Evrope, tim pre što sadašnji sukobi pružaju očigledan dokaz da pitanja manjina i manjinskih prava još uvek ostaju u žiži interesovanja.
4. Bližu evropsku istoriju obeležile su velike migracije stanovništva, koje su doprinele jačanju kulturnog, jezičkog i verskog bogatstva Evrope. Istovremeno, nažalost, države su propustile da odgovore na te migracije adekvatnim integracionim politikama. To je dovelo do socijalne isključenosti i stvaranja podeljenih društava, onemogućenih da u potpunosti ostvare svoj potencijal.
5. Zaštita manjina je jedna od ključnih vrednosti u okviru sistema Saveta Evrope. Okvirna konvencija stupila je na snagu 1998. godine, kao prvi evropski pravno obavezujući instrument za zaštitu manjinskih prava. Okvirnom konvencijom je uspostavljen popis sveobuhvatnih standarda na području zaštite manjinskih prava, naročito u vezi sa manjinskim jezicima, kulturom, verom i identitetom.
6. Više od 100 miliona Evropljana – otprilike svaka sedma osoba u Evropi – pripada manjinama. Kulturne, jezičke i verske različitosti, između ostalih, već dugo se smatraju vrednostima, a ne pretnjama za društvo. Evropske države bi trebalo da priznaju nasleđeno dostojanstvo i jednaka i neotuđiva prava manjina u Evropi.
7. Deklaracija pruža perspektivu građanskog društva o uticajima Okvirne konvencije. Nevladine organizacije koje su doprinele izradi nacerta Deklaracije bile su uključene u prvi i drugi ciklus praćenja primene Okvirne konvencije. Deklaracija, stoga, sadrži mišljenja i preporuke nevladinih organizacija s ciljem jačanja primene Okvirne konvencije u narednoj deceniji.

Sadržaj Okvirne konvencije

8. Uprkos činjenici da je sadržaj Okvirne konvencije utvrđen bez suštinskog i značajnijeg učešća i konsultacija sa manjinama, uključujući žene pripadnice manjina, kao što je to propisano članom 15. samog instrumenta, Konvencija sadrži sveobuhvatan popis prava koja su značajna za manjine. Ona utvrđuje odredbe o punoj i efektivnoj zaštiti jednakosti, učešća i identiteta. Međutim, ona ne sadrži definiciju „nacionalne manjine“. NVO nisu jednoglasne po pitanju definicije. Dok bi neke manjine mogle imati koristi od precizne definicije, postoji rizik da bi takva definicija bila isključiva što bi neopravdano ograničilo delokrug zaštite. Tumačenje i primena Okvirne konvencije bi trebalo da se temelje na načelu da je postojanje manjina pitanje činjeničnog stanja, a ne zakona. U skladu s ovim ustaljenim načelom u manjinskom zakonodavstvu, manjinske nevladine organizacije smatraju da bi Savetodavni komitet i dalje trebalo da zauzima sveobuhvatni stav o tome koje bi zajednice trebalo da budu pokrivene njegovim monitoringom, a taj pristup bi trebalo da usvoji i Komitet ministara. U skladu sa tim, države ugovornice bi trebalo bez izuzetka da prošire primenu Okvirne konvencije na sve manjinske grupe koje se izjašnjavaju kao takve.

9. Tokom prošle decenije, učestalo se ukazivalo na problem navodne neodređenosti i dvosmislenosti odredaba Okvirne konvencije. Međutim, trebalo bi priznati doprinos koji je Savetodavni komitet dao pojašnjavanju sadržaja Okvirne konvencije. U tom bi smislu, bilo korisno objediniti tumačenja Savetodavnog komiteta s ciljem davanja službenih preporuka državama članicama, kako bi ispunjavale svoje obaveze u potpunosti. Dva postojeća tematska izvještaja o obrazovanju i učešću manjina bila su dobrodošla u tom smislu, a Savetodavni komitet je podstaknut da nastavi da razvija politiku i praksu razmatranja pojedinih članova Okvirne konvencije, izradom dodatnih tematskih izvještaja. Takva bi razmatranja morala biti zasnovana na kvalitetnim konsultacijama s manjinama, uključujući i žene pripadnice manjina.

Proces ratifikacije Okvirne konvencije

10. Trideset i devet od ukupno 47 država članica Saveta Evrope ratifikovalo je Okvirnu konvenciju. Belgija, Grčka, Island i Luksemburg su potpisali Konvenciju, ali je nisu ratifikovali. Francuska, Turska, Andora i Monako odbili su čak i da je potpišu. Ovo je krajnje zabrinjavajuća situacija imajući u vidu da je značajno manjinsko stanovništvo u većini tih država ostalo neobuhvaćeno zaštitnim mehanizmom Okvirne konvencije. Tih osam država, od kojih su četiri članice Evropske unije (za koju manjinska prava predstavljaju suštinsku vrednost) i jedna kandidat za članstvo, trebalo bi da ratifikuju Okvirnu konvenciju bezuslovno i bez daljeg odlaganja. Države ugovornice Okvirne konvencije bi trebalo da osiguraju da se njihova praksa i politika prema manjinama ne sprovedu u suprotnosti sa predmetom i svrhom Konvencije i da su u skladu sa članom 18. Bečke konvencije o pravu međunarodnih ugovora (1969). Kako proces ratifikacije bude napredovao, Savet Evrope, a naročito Parlamentarna skupština, trebalo bi da sprovedu monitoring manjinskih prava u osam pomenutih država, na temelju standarda koji su uspostavljeni u Okvirnoj konvenciji.

11. Na sličan način na koji Protokol 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda omogućava Evropskoj uniji da pristupi Evropskoj konvenciji, trebalo bi uspostaviti i mehanizam koji bi omogućio pristup Evropske unije Okvirnoj konvenciji.

12. One države članice koje su ratifikovale Okvirnu konvenciju, ali su istovremeno postavile restriktivne deklaracije i rezerve za primenu Konvencije, čime efektivno ograničavaju smislenu zaštitu manjina, pozivaju se da takve deklaracije i rezerve revidiraju i povuku.

Primena Okvirne konvencije

13. Primena Okvirne konvencije i učešće manjina, uključujući žene pripadnice manjina u tom procesu, značajno se razlikuju od države do države. Jedna od ključnih prepreka u efektivnoj primeni Okvirne konvencije bila je očigledna, široko rasprostranjena i pogrešna percepcija da je Konvencija politička deklaracija, a ne međunarodni ugovor za zaštitu ljudskih prava, koji je pravno-obavezujući u međunarodno-pravnom smislu. Isticani su argumenti da zbog njenog nejasnog jezika, Konvencija nije primenjiva pred domaćim sudovima. Takav neopravdan pristup i pogrešno razumevanje sprečavali su uspešniju primenu Okvirne konvencije. Zbog toga je imperativ da se državni službenici i civilno društvo podjednako edukuju o stvarnoj ulozi i mestu Okvirne konvencije u okviru međunarodnog prava.

14. Opšti je stav, da je Okvirna konvencija omogućila koristan rad na zaštiti i promociji etničkih identiteta, uključujući rad na pitanjima poput jezika, kulture i obrazovanja. Konvencija je doprinela podizanju zaštite manjina na institucionalnom nivou u državama ugovornicama, doprinevši uspostavljanju, u nekim slučajevima, redovnog dijaloga između manjinskih organizacija i različitih nivoa vlasti. Istovremeno, nužno je napomenuti da je Okvirna konvencija odigrala značajnu ulogu kao instrument za suzbijanje diskriminacije.

15. Da bi se omogućila uspešna primene Okvirne konvencije, trebalo bi uspostaviti bolje konsultativne mehanizme između država i nevladinih organizacija, uključujući i nevladine organizacije koje se bave pitanjima žena pripadnica manjina. Takav mehanizam bi trebalo da sadrži, ali ne i da bude ograničen, dvosmernu komunikaciju sa povratnim informacijama. U stvari, u velikom broju država, Okvirna konvencija se koristi kao uspešno sredstvo za razvoj komunikacijskih struktura između vlasti s jedne, i manjinskih grupa i civilnog društva s druge strane. Nažalost, ovo nije ujednačena praksa u svim državama članicama Saveta Evrope.

16. Nadalje, mora se imati na umu da civilnom društvu, naročito manjinskom zajednicama bliskim lokalnim organizacijama, uključujući organizacije žena pripadnica manjina, po pravilu nedostaju finansijska i kadrovska sredstva, neophodna za efikasno učešće u procesu primene Okvirne konvencije. Istovremeno, učešće pripadnika većinskih naroda bilo je nedovoljno. Javna svest o Okvirnoj konvenciji i obavezama država koje iz nje proizlaze bila je neprimerena i u slučaju vladinih službenika i u slučaju šire javnosti. Ovaj je nedostatak često bio rezultat nedostatka političke volje od strane vlada da deluju u skladu sa Okvirnom konvencijom. Takva situacija zahteva hitno skretanje pažnje država ugovornica.

Monitoring Okvirne konvencije

17. Monitoring Okvirne konvencije je značajno napredovao od trenutka kada je Konvencija stupila na snagu. Iako je identifikovan određen broj dobrih praksi, ostao je značajan broj oblasti koje zahtevaju dalje poboljšanje.

18. Generalno, smatra se da je potrebno uspostaviti delotvorniji i odgovorniji sistem izveštavanja. Države ugovornice imaju različite prakse u poštovanju rokova za dostavljanje državnih izveštaja. Nije neuobičajeno, da države ugovornice koriste taktiku kašnjenja pri dostavljanju državnih izveštaja. Kako bi se sprečilo da takva praksa utiče na slabljenje sistema monitoringa, Komitet ministara bi trebalo da preduzme mere protiv država koje ne ispunjavaju svoje obaveze.

19. U nedostatku državnih izveštaja i po isteku roka za njihovo dostavljanje, Savetodavni komitet bi trebalo da dobije mandat da nastavi sa procenom ispunjavanja državnih obaveza, na temelju dostupnih informacija i posete državi. Neophodno je da takva praksa monitoringa bude javna i dostupna za manjine i civilno društvo u državama ugovornicama.

20. Kako je Savetodavni komitet stalno naglašavao u svojim brojnim mišljenjima, izrada državnih izveštaja bi trebalo da uključi u proces konsultacija učešće manjina, zajedno sa ženama pripadnicama manjina. Iako bi trebalo imati na umu da dostavljanje državnih izveštaja predstavlja obavezu države za koju civilno društvo ne može preuzeti odgovornost, te bi stoga dostavljanje alternativnih izvještaja trebalo razmatrati odvojeno od procesa državnog izveštavanja, pomenute su konsultacije dobrodošle. Državne prakse u izradi izveštaja se razlikuju. Neke su uspostavile mehanizme za široke konsultacije i razvile metode uključivanja mišljenja nevladinih organizacija u svoje izvještaje, dok druge države, nažalost, ostaju zatvorene čak i za minimalne konsultacije. Države ugovornice se pozivaju da usvoje dobru praksu konsultacija sa manjinama, uključujući žene pripadnice manjina, u procesu izrade državnih izveštaja. U tom smislu, Sekretarijat za Okvirnu konvenciju bi trebalo da izradi skup „dobrih praksi“ koje bi ilustrovale efikasne konsultacije i učešće manjina, uključujući žene pripadnice manjina, u čitavom mehanizmu monitoringa.

21. Dok je učešće manjina, kao i učešće žena pripadnica manjina, u procesu monitoringa *conditio sine qua non* efektivne primene, dostupna podrška njihovom učešću, kako iz ugla institucija, tako i finansijskih sredstava, ostaje u mnogome neadekvatna. Nevladinim organizacijama nedostaju neophodna finansijska i kadrovska sredstva da bi mogle na adekvatan način da učestvuju u tom procesu. Nepostojanje mreža manjinskih i nevladinih organizacija za zaštitu manjinskih prava, na nacionalnom nivou i na nivou Saveta Evrope, dodatno pogoršava njihov položaj. Štaviše, mnogim manjinskim nevladinim organizacijama nedostaje znanje stranih jezika, neophodno za komunikaciju sa Savetodavnim komitetom i Sekretarijatom za Okvirnu konvenciju. Sekretarijat se podstiče, da u tom smislu, preduzme neophodne korake u stvaranju mehanizama kojima bi se ta komunikacija olakšala.

22. Mišljenja Savetodavnog komiteta pružaju korisno oruđe za zagovaranje manjinskih prava na nacionalnom nivou, jer predstavljaju solidnu referentnu osnovu i pojašnjavaju primenu standarda u specifičnim okolnostima, omogućavajući zagovornicima manjinskih prava da ojačaju svoje argumente u interakciji sa vladama. Međutim, u cilju stvaranja pretpostavki za snažniju i adekvatniju primenu Okvirne konvencije, neophodno je ojačati mehanizam monitoringa Savetodavnog komiteta.

23. Zabrinjavajuće je da se mišljenja Savetodavnog komiteta, Komentari država ugovornica i Rezolucije Komiteta ministara ne prevode dosledno na službene i manjinske jezike. Neprevedeni, ti dokumenti ostaju dostupni samo birokratama i eliti, specijalizovanim nevladinim organizacijama, u kojima često rade samo pripadnici većinskih naroda. Zbog toga je, iznad svega, potrebno da Savetodavni komitet što hitnije preporuči državama ugovornicama da omoguće prevode relevantnih dokumenata na službene i manjinske jezike, čime bi se manjinama, uključujući žene pripadnice manjina, omogućilo značajnije uključivanje u proces monitoringa.

24. Ciklusi izveštavanja su predugi i malo je mogućnosti za uspostavljanje značajnije interakcije sa organima zaduženim za monitoring između ciklusa, kako bi se omogućilo da države efikasno i u roku primenjuju Rezolucije Komiteta ministara. I dok se praksa održavanja sastanaka nakon završetka ciklusa monitoringa ustalila, ti sastanci u državama ugovornicama Okvirne konvencije ostaju nedovoljno oglaseni i publikovani. Kao rezultat toga, nevladine organizacije smatraju da praksi monitoringa Savetodavnog komiteta nedostaje transparentnost. Neophodno je da Sekretarijat za Okvirnu konvenciju dostavlja više i sveobuhvatnije informacije o redovnim događanjima. Sekretarijat

za Okvirnu konvenciju bi trebalo da objavljuje godišnje preglede u kojima se opisuje praksa razvoja procesa monitoringa Savetodavnog komiteta.

25. Savetodavni komitet bi trebalo da skрати vreme potrebno za pisanje svojih mišljenja, kao i da ih razradi na precizniji način, koristeći konkretne primere. Više je nego potrebno javno objaviti mišljenja, u razumnom vremenskom roku nakon njihovog usvajanja. U slučaju kada države bezrazložno dugo odlažu objavljivanje mišljenja, čime ugrožavaju efikasan monitoring i primenu Okvirne konvencije, Sekretarijat bi trebalo da bude ovlašćen da objavi mišljenja u roku od četiri meseca od njihovog sastavljanja.

26. Savetodavni komitet bi trebalo da održava čvrste kontakte sa nacionalnim i lokalnim nevladinim organizacijama koje se bave manjinskim pitanjima, uključujući one koje se bave pitanjima žena pripadnica manjina. Da bi se omogućila uspešija komunikacija između manjina i nevladinih organizacija s jedne, i Sekretarijata Okvirne konvencije s druge strane, potrebno je odrediti kontakt osobu. Ta bi osoba trebalo da održava sastanke i formalne konsultacije sa manjinama, uključujući žene pripadnice manjina, kao i sa nevladinim organizacijama, najmanje jednom godišnje. Ona ili on bi trebalo stalno da budu uključeni, da razmatraju Komentare država ugovornica i Rezolucije Komiteta ministara i da organizuju propratne aktivnosti. Štaviše, članovima Savetodavnog komiteta bi trebalo dodeliti geografski podeljene odgovornosti, kako bi mogli raditi kao savetnici za specifična pitanja tokom ciklusa monitoringa. Podjednako je važno, da mišljenja Savetodavnog komiteta bolje oslikavaju nalaze manjina i nevladinih organizacija za zaštitu prava manjina u tom procesu.

27. Bitno je ukazati na postojeći nedostatak transparentnosti u strukturi i delovanju mehanizma monitoringa. U pogledu Savetodavnog komiteta, potrebno je javno objavljivati više informacija o članovima Savetodavnog komiteta i njihovom načinu rada. Relevantni rad Komiteta ministara bi takođe trebalo da bude transparentan.

28. Da bi se potpomogao rad Sekretarijata i Savetodavnog komiteta i da bi se učinio efikasnijim, potrebno je dodeliti veća finansijska sredstva i kadrove. U isto vreme, potrebno je javno objaviti informacije o budžetu Okvirne konvencije koji se ne odnosi na troškove zaposlenih.

29. Komitet ministara bi trebalo da razmotri preduzimanje privremenih mera protiv država koje ne ispunjavaju obaveze i onih koje ne uzimaju u obzir mišljenja Savetodavnog komiteta i Rezolucije Komiteta ministara. Komitet ministara bi takođe trebalo da razvije strategiju komunikacije za šire distribuiranje svojih rezolucija, uključujući bar njihove prevode na službene jezike.

30. Važno je razmotriti načine na koje bi primena Okvirne konvencije i njen mehanizam monitoringa mogli biti dodatno osnaženi, u cilju omogućavanja bolje zaštite manjina u državama ugovornicama. Uspostavljanje mehanizma za podnošenje pojedinačnih predstavki, predstavljalo bi značajan korak u ostvarivanju tog cilja.

Povezivanje Okvirne konvencije s drugim procesima i institucijama

31. Akademske institucije su odigrale važnu ulogu u podizanju svesti o Okvirnoj konvenciji, razmatrajući njene različite odredbe i organizujući forume za vođenje konstruktivnih rasprava o opsegu manjinske zaštite. Međutim, u isto vreme, manjinski pripadnici, uključujući žene pripadnice manjina, ostajali su na marginama ili su bili isključeni iz tih rasprava. Rasprave su zbog toga bile previše udaljene od realnosti svakodnevnog života manjina. Kao rezultat toga, dosadašnje akademske intervencije su bile oslabljene izvesnim stepenom pristrasnosti, proistekle iz geografski i većinski

ograničene perspektive. Akademske institucije se pozivaju da u svoja buduća razmatranja Okvirne konvencije, na adekvatan način uključe manjinska mišljenja, uključujući mišljenja žena pripadnica manjina, kao i manjinske stručnjake.

32. Postoji velika potreba za efikasnom horizontalom koordinacijom u vezi sa Okvirnom konvencijom, između Saveta Evrope i drugih međunarodnih agencija. Organi Ujedinjenih nacija za praćenje međunarodnih ugovora i Evropski sud za ljudska prava bi trebalo da u većoj meri upućuju na Okvirnu konvenciju, u svojim preporukama i presudama. Takva međusobna povezanost je garancija koja može biti višestruko korisna i koja može ojačati zaštitu manjina.

33. Artikulisana volja Evropske unije da nastavi svoju transformaciju u „Uniju zasnovanu na vrednostima“, rastući značaj zakonodavstva za suzbijanje diskriminacije, kao i zaštita i promocija kulturne i jezičke različitosti i priznavanje postojanja potrebe za jačanjem institucionalne saradnje sa Svetom Evrope, omogućavaju da upotreba Okvirne konvencije bude načelno moguća u kontekstu Evropske unije. Obuhvatajući značajan broj država ugovornica Okvirne konvencije, Evropska unija bi trebalo da osigura da se Okvirna konvencija uzme u obzir prilikom kreiranja politika i mera koje doprinose zaštiti i promociji prava manjina, uključujući žene pripadnice manjina. Trebalo bi razviti formalan odnos između Svetodavnog komiteta i Agencije Evropske unije za osnovna prava. Štaviše, trebalo bi uspostaviti jaču saradnja između Svetodavnog komiteta i Evropske komisije u procesu pridruživanja Evropskoj uniji.

Nedostatak sredstava za rad civilnog društva na pitanjima manjinskih prava u državama članicama Saveta Evrope

34. Efikasno i značajno učešće civilnog društva i organizacija za zaštitu manjinskih prava u promociji Okvirne konvencije i jačanje njene primene i monitoringa u praksi, ograničena je nedostatkom finansijskih sredstava dostupnih za tu vrstu aktivnosti. Naročito u državama Evropske unije, praktično je nemoguće osigurati sredstva za aktivnosti zagovaranja manjinskih prava. Zbog toga je imperativ da države članice Saveta Evrope ukažu na taj problem. Osnivanje Fonda za civilno društvo i ljudska prava koji bi podržao rad na pitanjima ljudskih i manjinskih prava širom Saveta Evrope i u okviru Evropske unije, doprinelo bi rešenju ovog problema.

Preporuke:

- Komitetu ministara

o U skladu sa članom 15. Okvirne konvencije, osigurati suštinsko i značajno učešće manjina, uključujući žene pripadnice manjina, u izradu svih zakonskih ili političkih dokumenta koji se tiču manjina.

o Uspostaviti mehanizme sankcionisanja država ugovornica koje ne postupaju u skladu s Rezolucijama Komiteta ministara ili koje primenjuju taktiku kašnjenja kako bi omele proces monitoringa.

o Osigurati najviši mogući nivo transparentnosti u relevantnom radu Komiteta ministara.

o Preduzeti akcije usmerene ka osnivanju Fonda za civilno društvo i ljudska prava koji će pružati podršku radu na pitanjima ljudskih i manjinskih prava.

o Odvojiti više finansijskih sredstava i kadrova za rad na manjinskim pravima. Objaviti javno informacije o budžetu za Okvirnu konvenciju koji se ne odnosi na troškove osoblja.

- o Razviti pravni instrument koji bi omogućio pristupanje Evropske unije Okvirnoj konvenciji.
- o Preduzeti pravne korake za uspostavljanje mehanizma podnošenja pojedinačnih predstavi.

- *Parlamentarnoj skupštini Saveta Evrope*

o Pokrenuti monitoring manjinskih prava u Andori, Belgiji, Francuskoj, Grčkoj, Islandu, Luksemburgu, Monaku i Turskoj, u skladu sa standardima Okvirne konvencije.

- *Sekretarijatu Okvirne konvencije*

o Organizovati dodatne sastanke između predstavnika nevladinih organizacija koji su učestvovali u izradi ove Deklaracije i predstavnika Savetodavnog komiteta, Parlamentarne skupštine i Komiteta ministara, kako bi se prodiskutovalo o suštini ove Deklaracije i načinima na koje bi se primenile njene preporuke.

o Sakupiti skup „dobrih praksi“ o konsultacijama i učešću manjina, uključujući žene pripadnice manjina, u svim segmentima mehanizma monitoringa.

o Inicirati aktivnosti za obuku državnih službenika i civilnog društva u državama ugovornicama Okvirne konvencije, posebno o pitanjima njene stvarne uloge i delokruga u okviru međunarodnog prava.

o U buduća razmatranja Okvirne konvencije, osigurati uključenost pripadnika manjinskih zajednica i nevladinih organizacija za zaštitu manjinskih prava, uključujući žene pripadnice manjina, radije nego se oslanjati isključivo na ekspertizu akademskih institucija.

o Objavljivati redovne i sveobuhvatne informacije o događajima koji se tiču Okvirne konvencije. Objavljivati godišnje preglede o načinu razvijanja prakse monitoringa Savetodavnog komiteta.

o Imenovati kontakt osobu zaduženu za komunikaciju između manjina i nevladinih organizacija s jedne, i Sekretarijata Okvirne konvencije, s druge strane.

o Stvoriti komunikacijske strukture koje doprinose interakciji sa manjinskim i nevladinim organizacijama koje se bave manjinskim pravima, uključujući pitanja žena pripadnica manjina i koje doprinose smanjivanju jezičkih barijera.

- *Savetodavnom komitetu*

o Objediniti tumačenja Savetodavnog komiteta, naročito u vezi sa opsegom primene Okvirne konvencije, s ciljem pružanja službenih preporuka državama ugovornicama o načinu ispunjavanja njihovih obaveza u potpunosti.

o Nastaviti sa razvijanjem politike i prakse razmatranja specifičnih članova Konvencije putem izrade dodatnih tematskih izveštaja. Ta razmatranja bi trebala da se baziraju na temeljnim konsultacijama sa manjinama, uključujući žene pripadnice manjina.

o Preporučiti, u svojim mišljenjima, nacionalnim vladama da se državni izveštaji i mišljenja Savetodavnog komiteta prevode i distribuiraju na službenim i manjinskim jezicima.

o Članovima Savetodavnog komiteta bi trebalo dodeliti geografski podeljene odgovornosti, kako bi mogli da deluju kao savetnici o specifičnim slučajevima tokom ciklusa monitoringa.

- *Državama članicama Saveta Evrope*

o Andora, Belgija, Francuska, Grčka, Island, Luksemburg, Monako i Turska bi trebalo da potpišu i/ili ratifikuju Okvirnu konvenciju bez odlaganja i bez stavljanja rezervi.

o Države potpisnice Okvirne konvencije bi trebalo da osiguraju da se njihova praksa i politika prema manjinama, uključujući žene pripadnice manjina, ne sprovode u suprotnosti sa predmetom i svrhom Konvencije.

o One države članice koje do sada nisu ratifikovale Protokol 12. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, trebalo bi to da učine bez odlaganja.

- *Državama ugovornicama Okvirne konvencije*

o Države ugovornice bi trebalo da revidiraju i povuku ograničavajuće deklaracije i rezerve kojima se efektivno pokušava ograničiti značajnija zaštita manjina.

o Osigurati efikasno učešće i konsultacije sa manjinama, uključujući žene pripadnice manjina, u proces izrade svakog državnog izveštaja.

o Razviti komunikacijske strukture između vlasti s jedne, i manjinskih grupa i civilnog društva, uključujući žene pripadnice manjina, s druge strane.

o Prevesti Mišljenja, Komentare i Rezolucije na službene i manjinske jezike.

o Javno objaviti mišljenja Savetodavnog komiteta i ostale relevantne dokumente bez odlaganja.

- *Civilnom društvu*

o Osnovati Evropsku mrežu za prava manjina.

o Uspostaviti koalicije nevladinih organizacija koje se bave manjinskim pravima na nacionalnim nivoima i osigurati efikasno učešće i dijalog sa organizacijama i zajednicama većinskih naroda.

o Obuhvatati manjinska prava ljudskim pravima i drugim inicijativama civilnog društva.

- *Institucijama Evropske unije*

o Uzeti u obzir Okvirnu konvenciju prilikom kreiranja politika i razvojnih mera koje doprinose zaštiti i promociji prava manjina.

o Uspostaviti čvršću saradnju između Savetodavnog komiteta i Evropske komisije (Opšte uprave za pitanja zapošljavanja i socijalne poslove, Opšte uprave za proširenje) u aktivnostima procenjivanja zakonodavstva za suzbijanje diskriminacije, nacionalnih akcionih planova za socijalno uključivanje i u procese pridruživanja Evropskoj uniji i Evropsku politiku prema susedstvu.

o Osnovati Fond za civilno društvo i ljudska prava koji bi podržavao rad na pitanjima ljudskih i manjinskih prava, u okviru Saveta Evrope i Evropske unije.

o Razviti mehanizam koji bi omogućio pristupanje Evropske unije Okvirnoj konvenciji.

o Razviti formalne odnose između Savetodavnog komiteta i Agencije Evropske unije za osnovna prava.

- *Ostali telima Saveta Evrope i UN-a*

o Upućivati na Okvirnu konvenciju u preporukama i presudama

Ovu su Deklaraciju izradile i potpisale sledeće manjinske nevladine organizacije i nevladine organizacije koje se bave zaštitom manjinskih prava, po abecednom redu:

1. Amaro Drom, Albanija
2. Association for Women with Social Problems, Albanija
3. Children of the World and of Albania- Human Rights, Albanija
4. The Future of Roma people – Mother’s Heart, Albanija
5. National Center for Community Services, Albanija
6. Partnerë për Fëmijët, Albanija
7. Rromani Baxt Albania, Albanija
8. Shoqata Kombetare Edukim per Jeten, Albanija
9. Tirana Legal Aid Society, Albanija
10. Alliance of National Minorities in Republic of Srpska, Bosna i Hercegovina
11. Independent, Bosna i Hercegovina
12. National Minority Council Banja Luka, Bosna i Hercegovina
13. Center Amalipe, Bugarska
14. Centar za mir, pravne savjete i psihosocijalnu pomoc - Vukovar, Hrvatska
15. Koalicija za promociju i zaštitu ljudskih prava, Hrvatska
16. House of Representatives, Representative of the Armenian Community, Kipar
17. Committee for National Minorities, Češka
18. Committees for National Minorities in Horni Sucha, Trinec and Cesky Tesin, Češka
19. Peacework Development Fund, Češka
20. Romano, Danska
21. Legal Information Centre for Human Rights, Estonija
22. Groupement pour les droits des minorites, Francuska
23. Romano Yekhipe, Francuska
24. Association "Inva-Sodeystvie", Abkhazia, Gruzija
25. Public Movement “Multinational Georgia”, Gruzija
26. Union of Georgian Repatriates, Gruzija
27. Verband Deutscher Sinti und Roma-Landesverband Bayern, Nemačka
28. Verband Deutscher Sinti und Roma-Landesverband Baden-Wurtemberg, Nemačka
29. Coordinated Organizations and Communities for Roma Human Rights in Greece

(SOKADRE), Grčka

30. Greek Helsinki Monitor, Grčka
31. Home of Macedonian Culture, Grčka
32. Minority Rights Group - Greece, Grčka
33. Rainbow Organization for the Macedonian Minority, Grčka
34. Amnesty International, Mađarska
35. Evropean Roma Rights Centre, Mađarska
36. Minority Rights Group Evrope, Mađarska
37. Roma Virtual Network, Izrael
38. Corso Diritti Umani – CADI, Italija
39. Roma and Ashkalia Documentation Center, Kosovo
40. Latvian Human Rights Committee, Latvija
41. MINELRES, Latvija
42. Nevo Drom, Latvija
43. ANER "Romska Solza"- Prilep, Makedonija
44. Association of multiethnic society for human rights in Štip, Makedonija
45. Association of Young Roma-Youth Forum, Makedonija
46. Common Values, Makedonija
47. Council for Prevention of Juvenile Delinquency, Makedonija
48. JEKIPE Veles, Makedonija
49. "Macedonian-Croatian Association" Štip, Makedonija
50. Mladinski Ekoloski Centar Rekanski biser Rostuse, Makedonija
51. NVO Sonce- Bitola, Makedonija
52. OU Mite Bogoevski Resen, Makedonija
53. "Regionalen centar za održiv razvoj" –Kratovo, Makedonija
54. Roma Democratic Development Association Sonce, Makedonija
55. Romani Bah, Makedonija
56. Zdruzenie za zastita i edukacija na deca i mladi Romi "Progress", Makedonija
57. Zdrduzenieto Na Romite Cerenja –Štip, Makedonija
58. Zdruzenieto na Tikveski Romi-Kavadarci, Makedonija
59. Women's Organization Radika, Makedonija
60. Centre for Social and Cultural Development and Cooperation, Moldavija
61. Resource Center for Human Rights (CReDO), Moldavija
62. Libertask, Crna Gora
63. The League of Women Voters in Montenegro, Crna Gora
64. Norske Kveners Forbund/Ruijan Kveeniitto, Norveška
65. Communitary Association for Roma Social Integration, Rumunija
66. Ethnocultural Diversity Resource Center from Cluj, Rumunija
67. Roma Civic Alliance, Rumunija
68. Civic Initiatives, Srbija
69. Fund for an Open Society, Srbija
70. HKPD "Matija Gubec," Srbija
71. Praxis, Srbija
72. Roma Education Center, Srbija
73. Rroma Women's Center Bibija, Srbija
74. Sandzak Committee for the Protection of Human Rights and Freedoms, Srbija
75. Vojvodina Center for Human Rights, Srbija
76. National Congress Roma in Evrope, Švedska
77. Humanrights/ MERS, Švajcarska

78. Odessa Regional Roma Congress, Ukrajina
79. Gorseth Kernow, Ujedinjeno Kraljevstvo
80. Northern Ireland Council for Ethnic Minority, Ujedinjeno Kraljevstvo
81. Community Support, Ujedinjeno Kraljevstvo
82. Cornish Ethnicity Data Tracking Group, Ujedinjeno Kraljevstvo
83. Cornish Stannary Parliament, Ujedinjeno Kraljevstvo
84. Minority Rights Group International, Ujedinjeno Kraljevstvo
85. Scottish Gypsy Traveller Law Reform Coalition, Ujedinjeno Kraljevstvo